

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 ::: Uppdaterad den 3 oktober 2007

[Klicka här för utskriftsvänlig pdf-fil](#)
[Läs mer om doping på idrottsforum.org](#)

Konferensrapport: Doping and Public Health Århus, augusti 2007

Ask Vest Christiansen

Center for Idræt, Aarhus Universitet

INHDR – International Network for Humanistic Doping Research, med den virtuella adressen www.doping.au.dk, höll sin andra konferens den 15–16 augusti på Aarhus Universitet, med dess Center for Idræt som värdinstitution. En rad av världens främsta idrottsvetare och dopningsexperter hade mött upp för att presentera papers till en intresserad och engagerad publik.

Temat för konferensen var "Doping and Public Health", och den aspekten behandlades också; dock tolkade flera presentatörer temat på sina egna vis, och hela dopningsfrågan kom att belysas från olika humanistiska och samhällsvetenskapliga utgångspunkter. Och talarlistan var imponerande:

Jens Evald, Aarhus Universitet, Danmark; Paul Dimeo, University of Stirling; Barrie Houlihan, Loughborough University; Claudio Tamburrini, Göteborgs universitet; **Dag Vidar Hanstad**, Norges Idrettshøgskole; Bengt Kayser, Geneves universitet; Giseller Spitzer, Humbolt Universität zu Berlin; Rob Beamish, Queens University, Ontario; John Hoberman, University of Texas@Austin; Andy Miah, University of Paisley; Mike McNamee, Swansea University; Michele Verroken, Sporting Integrity, UK; Alessandro Donati, CONI, Italien; **Ask Vest Christiansen**, Aarhus Universitet; samt Verner Møller, Aarhus Universitet.

Ask Vest Christiansen, som förutom att bidra med en presentation dessutom var med i arbetet med att organisera konferensen, har skrivit en synnerligen generös konferensrapport, till glädje för forumets surfare.

Spøgsålet om hvilken rolle doping spiller for folkesundheden er centralt fordi sundhedshensyn tjener som et af de væsentligste argumenter for dopingbekæmpelsen. Det blev ikke mindst tydeligt efter den megen opmærksomhed dopingspørgsmålet fik i forbindelse med sommerens Tour de France. I Danmark benyttede Kulturminister Brian Mikkelsen, der også er de europæiske regeringers repræsentant i WADA, cykelsportens dopingproblemer, som afsæt til at sige, at der nu måtte sættes hårdere ind mod elitesportens dopingbrugere eftersom de som rollemodeller er med til at

problemet vokser i bl.a. fitness- og styrketræningscentre. Om der er en sådan forbindelse mellem de tynde cykelryttere og de store muskeldrenge i fitnesscentre er tvivlsomt, men sikkert er det, at dopingproblemet har offentlig bevågenhed, fordi brug af medicin i idrætsøjemed udover helbredsmæssige effekter også kan have sociale, kulturelle og politiske konsekvenser.

Hvordan og i hvilket omfang var temaet for the *International Network for Humanistic Doping Research's* (INHDR) anden internationale konference – ”Doping and Public Health”. Konferencen afholdtes ved Aarhus Universitet den 15. og 16. August, med deltagelse af forskningsrådets førende forskere.[1]

Konferencen bragte en række af verdens førende dopingforskere sammen, og bidrog således til at etablere en stærkere struktur omkring INHDR. Alle de inviterede forskere støttede ideen om et stærkt netværk, som har sit virtuelle liv på siden www.doping.au.dk. Udover at præsentere netværkets medlemmer vil siden opbygge en database for artikler, bøger, konferencer m.m. der belyser dopingproblematikken fra en humanistisk, samfundsvidenskabelig vinkel.

Konferencens indhold

Formand for Anti Doping Danmark (ADD), juraprofessor **Jens Ewald**, åbnede konferencen med en kort redegørelse for ADD's arbejde og de forpligtelser i fitnesscentre som organisationen er blevet pålagt af staten. Det er rigtigt nok i dette regi sundhedsproblemet i forbindelse med brug af præstationsforbedrende medicin manifesterer sig stærkest, men oprindelig er, ADD sat i verden for og udrustet til at kontrollere doping i eliteidrætten og ikke for at tjene folkesundheden. ADD's rolle, strategi og midler i kampen mod doping i fitnessmiljøerne er derfor (som det også gælder andre nationale anti-doping agenturer) endnu noget afklar.

Selvom bekymringen for atleternes sundhed stadig ofte anvendes som argument i kampen mod doping, er det i dag fairplay-argumentet der vejer tungest. Hvordan og hvornår dette perspektivskiftet fra folkesundhed til fairplay fandt sted var emnet for konferencens anden taler, **Paul Dimeo** fra, University of Stirling i Skotland.[2] Dimeo redegjorde for, at da dopingspørgsmålet kom på dagsordenen i løbet af 1940'erne og 50'erne, blev initiativet hertil i altovervejende grad taget af folk og organisationer der havde interesse i folkesundhed og ikke i sport. Først i løbet af 1960'erne begyndte sportsorganisationerne at tage doping alvorligt. Men i stedet for sundhed blev emfasen nu lagt på det sportsinterne, hvorfor fairplay-idealet effektivt blev introduceret i debatten. Det indebærer et skifte fra et bredere samfundsmæssigt perspektiv til et snævrere sportsorienteret. Dimeos pointe er, at denne forskydning i perspektivet, og den medfølgende ændring i diskursen, ikke kun har haft sportsinterne konsekvenser, men også været afgørende for den moralske panik, der siden 1980'erne har været knyttet til dopingspørgsmålet. Måske, foreslog Dimeo, ville vi have haft en mere pragmatisk og mindre moralsk tilgang til dopingproblemet, hvis sundhedsargumentet fortsat var det styrende.

Barry Houlihan fra Loughborough University, UK, førte i sit oplæg denne diskussion videre, og så på hvilke diskurser der i dag dominerer dopingdebatten og på hvordan et forhold, der i grunden kun vedrører et ganske lille udsnit af befolkningen, generaliseres til at blive et alment spørgsmål.[3] I den forbindelse viste Houlihan hvilke diskussioner der er styrende på såvel nationalt og internationalt plan, som mellem de nationale og internationale sportsforbund. For WADA og andre sportsorganisationer er det afgørende at have politikernes opbakning, mens de for deres vedkommende ofte generaliserer spørgsmålet om sundhed i forbindelse med doping til et spørgsmål om folkesundhed. Spørgsmålet bliver derfor hvordan sportsorganisationerne på nationalt og internationalt plan fortsat kan kontrollere opfattelsen af og diskursen omkring doping og anti-doping politikken.

Hvordan dette kan udvikle sig i et helt konkret tilfælde, var emnet for oplægget fra **Claudio Tamburrini** fra Göteborgs Universitet.[4] Han analyserede konsekvenserne af de fremtidige teknologiske muligheder for at udskyde tidspunktet for første graviditet for kvinders konkurrenceevne på, såvel som udenfor, sportens arena. Tamburrini argumenterede for, at en sådan udsættelse af moderskabet vil skabe større ligestilling, at det ikke vil give større problemer for de børn der fødes som resultat af teknologien end dem vi allerede i dag accepterer, og at konsekvenserne for elitesport og samfundet generelt af en sådan behandling ikke vil være anderledes end hvad vi allerede i dag forholder os til. I det perspektiv, argumenterede Tamburrini, er der ikke grund til særlig ængstelse i forhold til teknologien med genetisk udsættelse af moderskabet.

Et andet mere aktuelt eksempel på denne diskussion, var **John Hobermans** (University of Texas) historiske

redegørelse for debatten om stoffet testosteron.[5] Hoberman viste, hvordan stoffet siden dets syntetisering i 1935, udover at være blevet anvendt til behandling af forskellige mangelsygdomme, har haft to sideløbende 'karrierer'. Dels har det været anvendt som led i behandlingen af hvad man mente var den mandlige overgangsalder, dels som et præstationsfremmende stof i sport. At mange læger og gerontologer også i dag anser testosteron for et udmærket supplement til mænd, når de når 50-års alderen, viser at diskussionen om hvorvidt testosteron skal betragtes som et tilskud (eller en 'tonic', en opfrisker, som det hedder på amerikansk) eller et (ulovligt) præstationsfremmende stof, stadig er særdeles aktuel. Den stigende kulturelle accept af hvad millioner af mennesker anser for at være livsforbedrende supplementer komplicerer således det generelle samfundsmæssige forsøg på at stigmatisere testosteron som ulovlig doping.

Forskellen mellem doping i elitesport og dopinglignende praksis i det omgivende samfund, var også temaet for foredraget af **Bengt Kayser** fra Université de Genève.[6] Kayser tog udgangspunkt i den diskrepans der er mellem de enorme summer og den opmærksomhed der bliver brugt på at fjerne doping i den meget lille og medicinsk velkontrollerede population, som eliteatleter udgør, mens der samtidig ikke er megen fokus på medicinforbruget blandt amatøratleter og motionister. Det er Kaysers pointe, at fra et folkesundhedsperspektiv er dette problematisk, eftersom den ukontrollerede doping blandt amatøratleter og den dopinglignende adfærd i den brede offentlighed, udsætter langt flere for en større helbredsrisiko. Dette forstærkes af, at kampen mod doping har fået det grå og sorte marked for dopingstoffer til at vokse, hvilket dels fører til risikoadfærd blandt brugerne, dels har skabt en international mafia omkring produktion og distribution af dopingstoffer.

At dopingstoffer kan have betydelige helbredsskadelige effekter blev godtgjort af **Giselher Spitzer**, fra Humboldt-Universität, Berlin.[7] Spitzers gruppe har i en kvalitativ undersøgelse af 52 tidligere eliteatleter, der alle var blevet systematisk dopet uden deres medviden under det østtyske sportssystem, undersøgt dopingens konsekvenser for helbredsstatus og personlighed. Alle atleter havde tegn på irreversible medicinske komplikationer og hos ca. 15 procent så man øget forekomst af bl.a. kræft, selvmordstendenser og bulimi. Endvidere viste det sig, at der var 20 gange forøget risiko for tidlig død blandt børn af disse atleter. De fleste af de 69 levende børn af atleterne viser tegn på forringet fysisk, psykisk og socialt helbred, og børn af mødre der har været dopet, har ofte flere handicaps. Disse alvorlige sundhedsmæssige konsekvenser af den østtyske tvangsdoping, bør tjene som et slagkraftigt argument i kampen mod doping, mente Spitzer.

At virkningerne af moderne dopingstoffer imidlertid ikke altid er entydige, viste fysiologen **Carsten Lundby**, Københavns Universitet, i første konferencedags sidste præsentation.[8] Her fremlagde han resultater fra sin forskning på et af elitesportens mest omtalte og anvendte stoffer, EPO. Lundbys forskningsgruppe har i deres studier givet rHuEpo til forsøgspersoner med det formål at holde deres hæmatokritværdi så tæt på 50% som muligt. Bekymringen for forøget blodtryk og konsekvenserne heraf har været det mest tungtvejende helbredsargument mod brug af EPO, men Lundby fandt hos sine forsøgspersoner kun en ubetydelig stigning i blodtrykket på 3-6 mmHg efter behandlingen med EPO. Afgørende for stoffets præstationsfremmende egenskaber er dets effekt på atlethers udholdenhed. Mens det er veldokumenteret at EPO giver en stigning på mellem 5-15% i maksimal iltoptagelse, kunne Lundby dokumentere, at når man lod forsøgspersonerne cykle ved 80% af deres maksimale arbejdsevne, steg deres tid til udmattelse med mere end 50% efter EPO-behandlingen. Som atlet i en udholdenhedsidræt betyder det, alt andet lige, at man som udopet står meget svagt, hvis ens konkurrenter bruger EPO.

Anden konferencedag blev åbnet af **Rob Beamish** fra University of Toronto.[9] Han analyserede den dominerende diskurs omkring brugen anabole steroider med udgangspunkt i socialkonstruktivistiske teorier, særligt Stanley Cohens begreb om 'moralisk panik'. Herefter diskuterede Beamish – bl.a. med afsæt i præsident Bush's State of the Union tale fra januar 2004, hvor han fordømte atlethers brug af steroider – hvordan og i hvilket omfang især unge mænds brug af steroider falder udenfor den socialt konstruerede dominerende opfattelse af steroidmisbrug.

Dag Vidar Hanstad, Norges Idrotthøgskole, fulgte efter med at fremlægge resultaterne af en større undersøgelse af norske eliteatleteres (n=236) opfattelse og vurdering af WADA's system med indberetninger af *whereabouts*. [10] Selvom intentionen med systemet er at hjælpe de rene atleter, viser det sig bl.a. at halvdelen af norske eliteatleter følte afrapporteringen af *whereabouts* var besværligt eller meget besværligt, og hver fjerde mente, at proceduren i væsentlig grad reducerede glæden ved at være eliteatlet, ligesom mere end hver tredje mente, systemet kunne karakteriseres som et "Big Brother system". Kun én ud af ti af de adspurgte atleter mente, at tre advarsler indenfor 18 måneder skulle

udløse en dopingstraf. Hanstad konkluderede til trods herfor, at atleternes indvendinger nok skulle tages alvorligt, men argumenterne for at opretholde systemet samlet set er stærkere end dem der taler for at nedlægge det.

Andy Miah, University of Paisley, Skotland, lagde sig tematisk i forlængelse af Hobermans og Kaysers oplæg, men med fokus på de såkaldte 'human enhancement technologies'.^[11] Miah diskuterede den generelle udbredelse af sådanne teknologier og sportens muligheder for at holde sig fri af disse, parallelt med at de i stadigt stigende omfang accepteres og integreres i det omgivende samfund. Miah gjorde gældende, at ved at forskyde fokus fra bekymringer for teknologiernes potentiale for at skabe øget ulighed, uretfærdighed og evt. skade, til generelle etiske overvejelser over disse teknologiers menneskeforbedrende potentiale, kan man undgå den polariserede diskussion denne debat ofte havner i. For vi må acceptere, lød den fortsatte argumentation, at idet vi opfinder nye teknologier er der en risiko for at de bringer problemer med sig, men denne risiko er ikke givet i enhver måde vi vælger at udnytte teknologierne på.

I opposition til Miahs liberale holdning, tilbød **Mike McNamee**, fra Swansea University, Wales, hvad han kaldte et mere konservativt bud på hvordan vi bør forholde os til præstationsfremmende teknologier.^[12] Han advokerede bl.a. for det synspunkt, at selvom visse aspekter af den moderne medicin har bevæget sig bort fra en traditionel terapeutisk praksis, betyder det ikke, at også sporten må åbne for diverse præstationsfremmende teknologier. Blot fordi den teoretiske distinktion mellem hvad der er terapeutisk og hvad der er præstationsfremmende anvendelse af medicin ikke er entydig, betyder det ikke, at vi i konkrete sager ikke kan skelne mellem, hvornår vi har med det ene henholdsvis det andet at gøre. Faren er, argumenterede McNamee, at for megen teknologi risikerer at erodere grundlæggende sportslige værdier, som f.eks. opfattelsen af at præstationen bør have rod i menneskets naturlige udrustning.

At anabole steroider i årtier har været anvendt i eliteidrætten er alment kendt. Men er der tale om et egentligt problem, spurgte **Michele Verroken**, fra Sporting Integrity, UK, i sit oplæg.^[13] Selvom mængden af test i perioden 1993-2003 er steget fra 89.166 til 151.210, er det fortsat mindre end 2 procent der tester positive. Sportsorganisationerne er derfor tilbøjelige til at hævde, at problemet er minimalt. Men samtidig viser surveys, at halvdelen af eliteatleter mener, at op til 30 procent af deres konkurrenter bruger doping. Udenfor eliteidrætten, viser en række data, at brugen af anabole steroider er i vækst. På den baggrund konkluderede Verroken at der *er* et problem, men at sportens og samfundets tilgange til håndtering af det er inkonsistente og usammenhængende. Hun opfordrede derfor dels WADA til at frigive usmykkede tal for antallet af positive tests, dels til mere og bedre oplysning om steroiders helbredsskadende effekter.

Alessandro Donati, der med en baggrund som atletiktræner i mange år har bekæmpet doping og som i dag er konsulent for det italienske Socialministerium, påpegede i sit oplæg i endnu skarpere vendinger problemets omfang.^[14] Donatis udgangspunkt er, at det er forfejlet og misvisende når præstationsfremmende stoffer for det første omtales som noget der udelukkende har med eliteidræt at gøre, for det andet, at problemet kun er marginalt og for det tredje, at dopingstoffer ingen forbindelse har med andre afhængighedsskabende stoffer. Heller ikke Donati mente, at de 1-2 procent af eliteatleter der tester positive er udtryk for det reelle omfang af doping. Han præsenterede data på en række fysiologiske markører hvis mistænkelige sæsonmæssige udsving antyder, at væsentlig flere atleter anvender stofferne end vi måske tror. Trods dette anvendes 99,9 procent af stofferne udenfor eliteidrætten. For at håndtere dette problem, og åbne mulighed for at ramme bagmændene og ikke kun atleterne, anbefaler Donati at doping kriminaliseres. Argumentet er, at det er de samme mafialignende organisationer der står bag salg og distribution af såvel doping som mere gængse former for narkotika. Vil vi den internationale 'trafficking' til livs, er øget kriminalisering og overvågning derfor absolut nødvendig.

Brugen af anabole steroider i fitness- og styrketræningsmiljøerne var netop emnet for foredraget af **Ask Vest Christiansen**, fra Aarhus Universitet.^[15] Han indledte med en vurdering af hvorfor kampagnerne mod fitnessdoping har slået fejl. Disse har traditionelt haft udgangspunkt i klassiske borgerlige dyder som sundhed, mådehold og agtpågivenhed, mens dette ikke er værdier der er fremherskende i de miljøer hvor doping er et problem. Derudover har de i høj grad slået på de bivirkninger der er ved lang tids misbrug af steroider, mens oplevelsen af at bruge hormonerne kan være radikalt anderledes set fra brugerperspektivet. Denne diskrepans blev illustreret af en case med en atlet der skiftede fodbold ud med styrketræning og bodybuilding og oplevede turen fra fascination og eufori over steroidernes virkning til hospitalsindlæggelse og fysisk kollaps. At interessen for anabole steroider blandt unge mennesker er så stor som nogensinde fremgik af Christiansens afsluttende gennemgang af de spørgsmål Anti Doping Danmark modtager på deres anonyme e-mail rådgivning.

Konferencens sidste taler var **Verner Møller** fra Aarhus Universitet, der diskuterede aktuelle anti-doping strategier og

analyserede sundhedsargumentets status i debatten.[16] En af Møllers pointer er, at det ikke kan nytte at teste for doping i fitnesscentre, hvis man dermed mener stoffer der står WADA's liste. Gjorde man det, ville man risikere at udelukke folk – der fra et sundhedsperspektiv har godt af at træne – på grund af deres brug af simple astma- eller forkølelsesprodukter. Pointen er, at begrebet doping ikke passer på folk der træner i fitnesscentre, og det gør det ikke bedre, at man begynder at kalde det forfængelighedsdoping. Skulle det begreb give mening, måtte det også inkludere f.eks. piercinger, tatoveringer, brystimplantater og behandlinger med botox. Herefter påpegede Møller det paradoks, at selvom filosoffer som Tamburrini, argumenterer for en frigivelse af doping bl.a. med henvisning til bekymringen for atleternes helbred, viser nyere undersøgelser at atleterne ikke selv støtter en sådan frigivelse.

Hermed sluttede to intense og interessante konferencedage. Netværkets næste internationale konference finder sted om to år – igen i Århus.

Noter

- [1] INHDR's første konference, med titlen ”Doping and Public Policy”, blev afholdt ved Syddansk Universitet i Odense i 2002. I dag har INHDR daglig base på Institut for Idræt, Aarhus Universitet.
- [2] Paul Dimeo: *The Public Health Origins of Anti-Doping*
- [3] Barrie Houlihan: *Doping, public health and the generalisation of interests*
- [4] Claudio Tamburrini: *Postponing motherhood: an unfair advantage?*
- [5] John Hoberman: *Is Testosterone a Supplement or a Drug?*
- [6] Bengt Kayser: *Anti-doping: harm induction or harm reduction?*
- [7] Giselher Spitzer: *Body and mind – biographical and health studies about doping victims in East German elite sport*
- [8] Carsten Lundby: *rHuEpo treatment in humans: new findings and considerations for anti-doping work in the future*
- [9] Rob Beamish: *The Policy Implications of the Current Social Construction of Steroids as a “Moral Panic”*
- [10] Dag Vidar Hanstad: *Where on earth was Michael Rasmussen? The elite level athletes and their whereabouts information*
- [11] Andy Miah: *Human Enhancement Technologies and Sport: The New Language of Doping?*
- [12] Mike McNamee: *Ethical issues regarding human enhancement technologies: Therapy, Enhancement and the traditional goals of medicine in sport*
- [13] Michele Verroken: *Anabolic Steroid Use – what is the size of the problem for sport and society?*
- [14] Alessandro Donati: *Connections between doping and narcotic drugs*
- [15] Ask Vest Christiansen: *Doping in strength training environments – Politics, motives and classifications*
- [16] Verner Møller: *Is the current anti-doping strategy satisfactory, and can it be improved?*

Copyright © Ask Vest Christiansen 2007